

ИРЖИ МАРЕК СПРАВЕДЛИВОСТ

Превод от чешки: Ирина Къосева, 1980

chitanka.info

„Думата «право, на старочешки правда», всъщност означава правилната или правата посока на някаква дейност.

Правда — тая дума значи това, което и «право». Означава обратното на явната лъжа и измама. Истината не е нещо непосредствено дадено, което, плувайки на повърхността на човешката съвест, да може да бъде уловено според изискванията на вярата и общия разум с едно леко движение.“

Ригеров научен речник

Аз съм вече възрастен съдия, така че не се учудвайте, че имам много време за мислене. Не за процесите, които съм водил, а за правото и неговия смисъл. Защото процесите дори не са толкова важни. Процесът е дело на човешките ръце и затова е лъжлив, както казват старите правници. Може да се получи добър или лош според това, какво влагате в тази дума. Колко пъти колегите ми са ме упреквали, че процесът е бил лош, защото не отговаря на представите им, докато на подсъдимите им е изглеждал много добър. За шмекера процесът е добър, ако са му друснали само половината наказание. За съдията той е лош, ако свърши само в първата инстанция и не дава възможност за следващи дела. Така че с тия понятия „добър“ или „лош“ няма да стигнем доникъде; в своя живот аз имах много добри и много лоши процеси, но те изобщо не тревожат старото ми сърце. Тревожи ме един процес, който беше добър, дори славен във всяко отношение, но на края причини голяма мъка на виновника.

И аз се питам: всъщност какъв е смисълът на правото и на закона? Те трябва да ни пазят от лошотиите (дори и от собствените), трябва да ни поправят. Ако законът е бил употребен неправилно или неподходящо, тоест така, че нито е поправил обвиняемия, нито е предпазил другите, чия е вината? Естествено, не на законите, на съдията.

Колко ли пъти и аз съм бил виновен?

Процесът, за който мисля така често, беше сложен и постави цялата юридическа наука в необичайна ситуация. Трябва да призная, че аз знаех за това и малко му помогнах. Тогава все още бях амбициозен и исках всички да видят колко мъдро ще измъкна нещастната правна наука от деликатната ситуация. О, суета! Колкото повече един съдия мисли за възвишеното право, толкова по-малко мисли за подсъдимия, а това е голяма грешка!

Трябва да ви кажа, че съм съдил кого ли не. Крадци на кокошки и убийци, измамници и ревниви съпруги, които са сложили отрова в яденето на мъжа си, хора нещастни и хора лукави, такива, които искрено съжаляват за престъплението си, и такива, които излизат от затвора през едната врата и веднага се завръщат там през другата. С тях просто нищо не може да се направи, такъв е животът.

Но случаят с оня ясновидец още ме измъчва, въпреки че беше толкова отдавна и че откъм юридическата страна всичко беше в ред. Никак не обичам да казвам „случай“, предпочитам да казвам „човек“. Стигнах до разбирането, че въпреки цялата възвишеност, която струи от правото, в основата на всичко е човекът. Но законът не може да разбере човека, прекалено обективен е за това. Да разбере човека може съдията. Иначе каква ще е неговата роля?

Като всеки съдия и аз обичам най-много обикновените виновници, които излежават наказанието си, излизат от затвора и престават да бъдат виновни не само пред закона, но и пред собствената си съвест. Много пъти ми се е случвало (и аз съм горд с това повече, отколкото с отличията) да се отвори вратата на кабинета ми, да влезе леко преbledнял човек с вързоп дрехи под мишницата и да ми каже:

— Господин съдебен съветник, идвам да ви благодаря. Ако си спомняте, вие благоволихте да ми друснете точно шест години и през тия шест години аз разсъждавах... Подействува ми много добре.

Човекът, за когото говоря, ясновидецът, за чийто процес мисля непрекъснато, не дойде да ми благодари след шест години, аз дори и не му ги дадох... И вероятно това беше грешка. Грешка не на съдийската ми справедливост, защото нея не наруших, а грешка, за която се хвана злата човешка орисия. Всъщност аз й пъхнах в лапите тоя човек.

Какво представлява справедливостта? Сигурно, както пише в кодексите, тя е еднаквост на поведението и правото... Но за какво право става дума? За право според разума или според човешките

норми? Тия неща могат доста да си противоречат. Да вземем закона за магьосниците. Той е била необходима правна норма и според нея, тоест според закона, жените са били изгаряни. Аз неслучайно говоря за това, след малко ще ви разкажа за истински процес срещу магьосничество...

Естествено, ясновидецът не е магьосник и ние не сме средновековни фанатици. Освен това с право всеки може да попита: как е възможно пред съда да бъде изправен ясновидец? Или той действително е пророк, който вижда в бъдещето и тогава ще избегне съда; или щом като е пред съда, той сам е дал доказателства, че не е ясновидец.

Това е древен въпрос: дали всевиждащият и всемогъщ господ бог може да бъде съдник на човешките дела. Като че ли той ще бъде идеален съдия, защото знае и може всичко. Но щом като той предварително знае, че този човек ще подпали хамбара, възниква въпросът: защо не го възпира, нали е всемогъщ. Или пък нарочно не му пречи, за да си създаде клиента и да има после кого да съди?

При ясновидеца нещата са още по-сложни. Само си помислете: може ли лекарят да изреже цирей на собствения си гръб? Не може, защото не го вижда, защото не го достига. И с ясновидеца е същото: просто той не вижда собствената си съдба, не може да я достигне. И така може да се озове пред съда.

Аз нарочно говоря опростено, всъщност терминът „ясновидец“ не е напълно точен. Има разлика между ясновидството и предричането или прекогницията. Знаете ли, трябваше да прочета доста за тия неща. Затова знам доколко те са близки с телепатията и как понякога могат да прерастат в психокинеза, тоест демонстрация на способност за мисловно влияние върху предмети. Мога да ви изброя поне една дузина случаи, в които различни лица са сънували нещо, което близките им преживяват в момента.

Усмивхате ли се? Сигурно си казвате — как съдия, който разполага с цялата правна наука, точна и ясна като математика, може да вярва на такива неща? Вие сте щастливец, защото можете да махнете с ръка и да кажете, че всичко това са глупости.

Но може ли да стори това съдия, пред когото на подсъдимата скамейка е изправен ясновидец?

Зная, че вие можете да изброите поне дузина случаи, в които тия неща със сънищата и с предаването на мисли са се оказали

мошеничество, и ще прибавите още дузина случаи, когато някой ясновидец или телепат е сбъркал доста. Но знаете ли, че всъщност дори това не отрича понятието „ясновидство“? Поне не пред съда. Да вземем пример от математиката. Някой пресмята уравнението грешно и така доказва, че или не е овладял математическите закони, или се е объркал. Но това не е доказателство, че математиката не е наука. И с ясновидството е така. Всеки човек може да сбърка, дори и ясновидецът.

И съдията може да сбърка, драги господине, и това е по-страшно.

Естествено, че като има спорен въпрос, съдията може и трябва да извика специалисти, за да му дадат мнението си. Тогава за ясновидството аз повиках най-големите университетски професори. Вече виждам как махвате с ръка и казвате: за мене и университетският професор може да е побъркан, аз не вярвам в никакви си тайни сили.

Щастливец! Колко по-добре сте от съдията, който трябва да се съобрази с думите на експертите. Те може и да грешат, но след като ги изслуша, съдията няма право да сгреша в думите си. Поне така предвижда законът.

Има вече сто години, откакто пред съда е бил изправен някакъв селянин от Силезия, обвинен в магьосничество и сътрудничество с дявола, защото с намокрена във вода гъба той измивал лица от женски и мъжки пол и твърдял, че ги лекува. Между другото и те твърдели същото. Съдията поканил специалист на процеса, придворния виенски лекар, защото тогава вече не се вярвало много на магиите. И знаете ли, тоя придворен лекар се осмели да разреже уличаващата гъба едва след като била поръсена със светена вода. Той я разрязал, за да може със сигурност да каже, че в гъбата не е намерил дявола. Това е бил просветен век и се е знаело, че дяволът може да бъде в гъбата, да речем, само в духовния си облик и че разрязването на дребни парченца няма да помогне, защото еманацията на дявола имплицитно може да бъде във всяко едно от тях. Да, така е било преди сто години, а ние днес се смеем на това. Още повече, че знаем, че тоя селянин се е наричал Винценц Прайсниц.

Моля ви, кажете — трябваше ли и аз да бъда такъв съдия, комуто след сто години да се смеят като на назадничав човек? И всъщност кое в този спор е назадничаво? Да се признае ясновидството или —

обратното — да не се признае? Дяволски тежко положение за съдията, та бил той с титла първи съдебен съветник!

Процеса получих случайно, тъй като ясновидецът даваше представления именно — в нашия окръжен град. Аз самият не бях ходил на спектакъла му, но ми казаха, че той бил удивителен и вълнуващ. Винаги след представлението господинът с черните омагьосващи очи, Ерик Йоханаан Ханусен, известявал, че дава съвети за лични работи в своята частна приемна.

Същият се бъркаше и в занаята на полицейските бригади. Разправят, че веднъж към него се обърнала някаква фамилия от Либерец, да им каже къде е изчезнал вуйчото, богат касапин, тъй като всички напразно чакали наследство. Не можело изчезналият да бъде обявен за мъртъв, защото полицията нямала никакви следи. Ясновидецът казал на фамилията, че вуйчото е покойник, че е бил убит в една усамотена къща и че трупът му ще бъде намерен. Не им казал кога и от това произлезли големи неприятности, защото нетърпеливите опечалени започнали да тормозят стражарите с тоя оракул, а нищо не може да ядоса полицията така, както намекът, че не си върши работата.

Хората от града ни се трупаха на неговите представления.

Отишла също и съпругата на щабния подофицер; в малките градове жената на такъв офицер се смята за дама и се държи като такава. Тя помолила Ханусен за аудиенция в частната му приемна и там му доверила, че от антрето ѝ бил присвоен куфар с бельо, приготвено за гладачницата. Тя се обърнала към ясновидеца, защото нейният мъж не могъл да открие нищо. Намекнала също, че подозира кой е престъпникът.

Ясновидецът обърнал тъмните си очи към нея и вместо да ѝ каже, че е права или че греша, съвсем любопитно попитал кой е злодеят всъщност. А дамата му казала, че според нея е оная мръсница от съседната къща. Между другото тая мръсница била втората жена на разсилния в съда. Ясновидецът се замислил и след това казал, че вижда куфара на тавана в ъгъла под скосения покрив.

По-късно той твърдеше, че не е казал на кой таван, обаче дамата твърдеше, че взаимовръзката ясно ѝ показала, че става дума за тавана на съседката... Тя дала тридесет крони за съвета и забързала към дома си или, по-точно казано, към съседката. Вратата на къщата била

отворена, неподозиращата нищо жена точно простирала пране на тавана. Каква щастлива случайност! Или пък внушение от ясновидеца?

Подофицершата нахлула в таванското помещение и пред очите ѝ притъмняло. Вдясно, под скосения покрив нещо се чернеело. Нейният куфар! И започнала да бута съседката и да бълва обиди, което не се харесало на другата жена, и тя хем викала за помощ, хем хванала за косите натрапницата. Получил се голям бой, какъвто обикновено завършва в съда, цялата къща била на крака, притърчали съпрузите, разтървали съскащите жени и за по-сигурно се нахвърлили един срещу друг. Допълнително се разбрало, че това, което подофицершата е сметнала за куфар, е някакъв сандък и че другата жена е напълно невинна. Какво ще разправам надълго и нашироко: резултатът беше, че срещу ясновидеца веднага бяха подадени две жалби от подофицера и от разсилния, който е важна персона в съда. И изведнъж всичко тръгна като лавина: присъединиха се и други оплаквания и над главата на ясновидеца се струпаха черни облаци. Отначало той дори не се защитаваше, защото беше човек, врял и кипял в търговията, и знаеше, че това ще послужи за реклама, тъй като в отговор се обадиха петдесет души, които твърдяха, че той им е предрекъл правилно бъдещето, и бяха готови да свидетелствуват в съда, пишеха благодарствени писма, които ясновидецът публикуваше в местните вестници.

Цялата тая работа се проточи доста дълго, съдия-следователят беше нещастен, защото държавната прокуратура му върна делото няколко пъти. Ще ви кажа, че да приготвиш обвинение срещу ясновидец не е никак лесна работа. Само адвокатите се радваха, защото печелеха доста от тая работа. Когато на края аз получих делото и започнах, както се казва, подготовката за основния процес, ми беше ясно, че това е дяволски трудно дело.

С две думи процесът беше какъвто трябва да бъде!

Залата беше претъпкана, какви ти местни хора — те изобщо не успяха да влязат, всичко беше отвън — дойдоха чак от Виена, от Райха, от Либерец; през тези дни беше невъзможно да получиш някъде стая и местните граждани даваха всички легла срещу заплащане, а самите те спяха по таваните. Такъв наплив на гости беше добре дошъл за градчето! Хазаите имаха специално заседание, на което беше решено да помолят съда такива процеси да има поне два пъти годишно.

Но един такъв случай, господине, стига за цял живот.

Журналистите писаха, че се готви бляскав процес, че на подсъдимата скамейка е изправена цялата парапсихология, и питаха дали ще победи мракобесието или истината, при което обаче не казваха кое всъщност смятат за истина.

Вие може би си мислите, че този човек просто би трябвало да бъде наказан за случаите, в които не е улучил и когато всъщност е взел неправилно парите на хората. Но това не е толкова просто. Като си купувате билет от лотарията, давате за него пари и също не можете да се оплачете срещу държавната лотария, че ви е взела за мезе и нищо не сте спечелили.

Извиканите професори-психолози се разделиха на два лагера. Едните авторитетно твърдяха, че всичко това е чиста измама и че в тоя процес е необходимо да се воюва срещу цялото назадничаво мислене. Те имаха великолепни аргументи и беше удоволствие да ги слушаш. Другите пък с не по-малък авторитет твърдяха точно обратното, че става дума за прояви на нова наука, която трудно, но все по-силно се утвърждава. Те също говореха бляскаво и учено. Що се отнася до свидетелите, с тях положението беше още по-лошо. С две думи, всичко беше точно така, както казва старата истина: свидетелят е човек, който е бил на местопрестъплението, но не разбира нищо, а експертът е човек, който не е бил там, но затова пък разбира нещата. Е, а съдията не е бил там и не разбира тия неща, но трябва да решава. Аз витаех като дух над всичко това и не знаех какво да правя.

Да го осъдя? Да не го осъдя?

Като погледнех надолу към подсъдимата скамейка, където седеше оня Ханусен, който, разбира се, трябваше да се яви пред съда с истинското си име Хержман Щайншнайдер, изпитвах смущение. Искаше ми се да извикам, че не става дума за науката, а и за човека!

А той беше човек, достоен за внимание: според документите още преди войната е бил известен като магьосник. Развличал господата в казиното не само с номера с карти, но и с това, че четял чужди писма със завързани очи, или пък че познавал каква на цвят е кърпата, която е посочил в съседната стая господин оберлейтенантът. Той непрекъснато стоял в казиното, изобщо не стъпил в окопите... Веднъж му хрумнало да опита с предричането на нещо по-сериозно и съобщил на господин хетмана, че почитаемата му съпруга го мами с поручика на хусарите. В документите не е отбелязано какво е направил хетманът със съпругата

си, но затова пък гадателят Щайншнайдер трябвало да отиде в окопите с бойните чети и едва не загубил живота си.

След войната той се снабдил със свидетелство за магьосник и илюзионист и започнал да пътува по света и да чете мисли. Пожънал успехи във Виена, в Прага, бил също и в Бавария, а след това обикалял из чешката земя. Сега се е спрял, сега около него се водят спорове, които са благородни и интересни от научно гледище, но той като че чака моите думи...

Всъщност всички ги чакат. Чака ги цялата юридическа наука.

Чака ги самата госпожа Справедливост.

Тогава аз направих нещо необичайно и колегите ми сигурно се хванаха за главите, убедени, че това е много слаб процес. Аз реших да допусна т.нар. заключително доказателство.

Казах:

— Обвиняеми, можете ли тук в залата на съда и пред лицето на съда да докажете, че действително притежавате способности, които се наричат ясновидски?

Обвиняемият се изправи:

— Славен съд, наистина това е много необичайна среда за толкова фини и деликатни експерименти, но ще опитам...

Всъщност той усещаше, че няма друг избор: дори и да имаше стотици препоръчителни писма, тия тридесет и четири тъжители, от които, казано с думите на обвинението, той е измъкнал значителни парични суми, потресоха и него самия. Сега той трябваше да докаже, че не е имитирал ясновидски способности, а наистина ги притежава.

— Ще помоля уважаемия съд да ми бъде разрешено пушенето във времето, необходимо ми за съсредоточаване.

Някой се изсмя, но аз вдигнах ръка. В залата на съда пушенето е забранено, но щом като този човек трябваше да покаже действително какво може, ние бяхме длъжни да му предоставим всички възможности. И аз му разреших да пуши.

Може би в министерството са се хванали за главите и са започнали да мислят за моето пенсиониране.

След това съдът се оттегли на съвещание върху съдържанието на експериментите. Трябваше да скрием някъде произволно избран предмет, да напишем няколко думи, та по почерка ясновидецът да определи характера на този, който ги е написал, и на края трябваше да

си намислим датата на някое лично събитие и той да определи всъщност какво се е случило тогава. Той ни помоли само това да е значимо за нас събитие, за което си спомняме често.

През това време изолирахме обвиняемия в специален коридор, с него имаше двама стражари, които не мърдаха ни крачка оттам. Не биваше да разговарят с него и той не трябваше да се среща с никой.

Да, господине, справедливостта беше в тежко положение и аз се опитах да ѝ помогна.

Щом като се приготвихме, влязохме в залата и обвиняемият беше доведен под стража. Настъпи дълбока тишина.

Той сложи длан върху челото си и дълго стоя със затворени очи. После се запъти към мястото, където бяхме скрили един предмет. Ключ... Залата зашумя удивено и аз драснах една чертичка. После му предложихме три различни ръкописа. В два от случаите той определи доста точно характера на автора, в третия — само отчасти. А що се отнася до датите... Едната той отгатна приблизително, а другите две — правилно, аз бях особено впечатлен от това, че отгатна моята дата, за която мисля толкова често: датата на моята матура, ден, от който и досега в безсънните нощи ме побиват тръпки.

Аз констатирах, че обвиняемият е изпълнил повече от осемдесет процента от поставените му задачи и че съдът смята, че заключителното доказателство е дадено.

В тоя момент обвиняемият стана и помоли да му дадем думата:

— Господин председател, благодаря ви. И все пак позволете ми да кажа, че Сметана наистина е бил велик гений, но ако някой, насочвайки пистолет срещу сърцето му, го е накарал да напише „Продадена невеста“, едва ли е щял да се справи. Аз не съм Сметана. И затова резултатът можеше да бъде много по-лош!

Докато хората се смееха, а аз заплашвах, че ще опразня залата, усещах, че този човек всъщност каза страшна истина.

След това произнесох оправдателна присъда, с която от Хержман Щайншнайдер се сменя обвинението, че през 1927 година и през други години в различни краища на Северна Чехия, използвайки слабия разум на хората, той е взимал парични суми симулирайки, че притежава ясновидски способности, с което е извършил престъплението „измама“.

При аргументирането на присъдата написах, че понятието „слаб разум“ е доста неточно, защото някои от поканените експерти, професори от университета, също вярват в ясновидството, а явно не са със слаб разум. И доколкото става дума за измама в общоприетия смисъл, трябва да се има пред вид, че когато човек иска информация на основата на тайнствени и явно свръхестествени сили, не може да има гарантирана стопроцентова сигурност. И още — след това, което видя, съдът няма право да обяви, че обвиняемият не притежава определени ясновидски способности. Съдът не твърди безапелационно, че обвиняемият ги притежава, но смята това за възможно, а при подобни съмнителни случаи той има право и дори е длъжен да се придържа към благоприятните за обвиняемия обстоятелства...

Да, това беше славен съд и за него се писа много. Един журналист дори написа, че републиката може да се гордее с присъдата, произнесена над тези неща. Нали разбирате, че това ме ласкаеше. Но дали това чувство е достатъчно, за да сметне човек своята постъпка за съвършена?

Колкото до нашия ясновидец, на него му беше широко около врата. Можеше весело да продължава с представленията си и на всичкото отгоре имаше нашата отлична реклама. Сигурно точно затова той реши да направи нещо по-голямо и замина за Германия. Очевидно там хората бяха по-любопитни за своето бъдеще.

Там работите му потръгнаха отлично, както по-късно прочетох във вестниците, той участвувал в берлинското вариете и вече не бил принуден да гадае (и то неуспешно) къде е куфарът с откраднатото бельо. В Германия нещата бяха по-сложни и много хора копнееха да пооткрехнат завесата на несигурност пред бъдещите времена. И мъжът с тъмните очи я повдигал. Човекът, който до неотдавна стоеше съкрушен на подсъдимата скамейка, станал галеник на Фортуна.

В Германия хората знаели за него нещо, което аз не знаех. Някога отдавна, още когато той бил във Виена, при него дошъл нисичък мъж с мустак под носа и кичур коса, сресан над челото, и поискал да му състави хороскоп. Според хороскопа човекът, роден при такова разположение на небесните тела, щял да постигне слава, по-голяма от Наполеоновата. Но трябвало да се пази от прибързани решения и от домогвания до най-висшата власт... Непознатият мъж приел със

сериозно лице чудноватите предсказания на неизвестния ясновидец. И когато започнал да играе важна роля в политиката, ясновидецът се греел в неговата слава.

В разкошното му жилище сега отсядали най-големите величия на империята, която се кръстила Третия райх. Във вилата му, построена край езеро, и в яхтата му го посещавали дами и господа, пред чието могъщество светът треперел. Какви ли работи е знаел за тях мъжът с черни очи! Тогава си казвах: може би все пак решението ми да го освободя беше правилно. Колко жалко, ако човек от такава класа трябваше да лежи в нашия окръжен затвор!

Но кой може да каже кое е правилно?

Кой знае какво е добро и какво — лошо?

Мъжът с бляскавия хороскоп, Адолф Хитлер, посегна към най-висшата власт. Стана канцлер.

Какво ще предприемат звездите?

Какво ще предприеме неговият частен пророк Ханусен?

Той направил това, което трябвало да направи. Направил това, което не бивало да прави. Подал заявление за приемане в Хитлеровата Националсоциалистическа партия. Ето я страшната диалектика на някои неща. Ето го двойното лице на съдбата.

Започнали да проучват заявлението му и установили, че Ерик Йоханаан Ханусен се казва Хержман Щайншнайдер, роден е в Простейов и не е кръстен, а обрязан и по-късно е венчан от равин в Румбурк. Цялото му семейство... Ах, да! Цялото му семейство е от понизша раса. Нещастие! Ясновидецът не могъл да предвиди собствената си съдба! Или може би не само неговият клиент е бил заслепен, когато въпреки волята на звездите е посегнал към най-висшата власт? Дали и ясновидецът е бил заслепен от славата и се е надявал на могъщите си благодетели, които всеки ден го посещавали в апартамента му?

Всъщност той се е надявал на повече. Затова снабдил вилата си с подслушвателно устройство, та да не разчита само на ясновидството си. Какво ли е научил след това за своите клиенти!

Но не знаел какво е научила за него тайната полиция.

Един ден аз изненадан прочетох във вестника съобщението, че известният ясновидец на Третия райх Е. Х. Ханусен е бил намерен мъртъв в крайпътна канавка извън Берлин. Полицията не откри

престъпника, всъщност дори не го е търсила. Тогава в Германия бяха убивани твърде много хора и всеки знаеше от кого. Защо да се разследва?

Дали са го убили по заповед на Хитлер? Или без заповед? Не е ли бил достатъчно известен нещастният Ханусен Щайншнайдер, та и върху него да се разпростре амнистията за расовите различия, така както се разпростираше върху апостолите, които също бяха от низша раса, да не говорим за техния господ? Или пък ясновидецът прекалено много е надзъртал в картите на играчите, решили да покорят света?

Въпроси, на които никой няма да отговори. Но какво ще стане, ако аз се опитам да отговоря на въпроса, каква щеше да бъде съдбата на обвиняемия Хержман Щайншнайдер, ако го бях осъдил на няколко години затвор? Какво щеше да стане, ако му бях дал максималния срок на наказание?

Той щеше да излезе от окръжния затвор в Литомержице горедолу в същата година, когато беше убит, и с вързопче дрехи под мишницата щеше да дойде в канцеларията ми и да каже:

— Господин първи съветник, благодаря ви за годинките, които благоволихте да ми друснете. Аз имах време за размишления и стигнах до извода, че не съм никакъв ясновидец. Ще се прехранвам с нещо друго.

Затворът трябва не само да осъжда човека, но и да го пази и поправя.

Моята толкова славна присъда не опази обвиняемия Щайншнайдер Ханусен, напротив, тя го погуби. Но можех ли да знам това, след като не съм ясновидец? Можеше ли той да подозира това, след като ясновидецът не може да предсказва собствената си съдба?

Справедливост, правосъдие... Знаете ли, господине, това са само думи. Сериозни, но чисто човешки думи. Понякога се съмнявам в тях. Та нали и прадедите ни са казвали „правосъдие“, а са имали пред вид „бесилка“...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.